

În anul 2016, veniturile proprii ale administrațiilor locale din România au crescut, mai ales pe fondul dinamicii pozitive a companiilor private, fie ele cu capital străin sau autohton, care reprezintă principalul contributor la bugetele orașelor și comunelor din țară (poate spre surprinderea unora care cred că aceste instituții trăiesc din impozitele plătite de fiecare dintre noi pe casă sau mașină). Nu toate administrațiile au profitat însă de această creștere economică, ci doar cei care au reușit să atragă investitori importanți în comunitate, ceilalți primari fiind încă nevoiți să stea la mila guvernului până și pentru plata cheltuielilor curente. În altă ordine de idei, nu toate primăriile bogate performează pe măsura potențialului financiar de care dispun. În multe cazuri, primarii acestor comunități bogate par să ducă o acută lipsă de viziune, idei și chiar motivație pentru a transforma localitățile pe care le păstoresc, iar societatea civilă și cetățenii par să se fi obișnuit cu puțin.

Lentoarea cu care proiectele de investiții de la nivel local sunt implementate este adesea justificată de administrațiile locale prin accesul dificil la fondurile europene (a nu se crede cumva că avem intenția de a descuraja utilizarea lor, ci dimpotrivă, spunem că trebuie valorificate la maxim, dar în combinație cu investiții proprii) sau la bugetul de stat. Auzim tot mai des primari care deplâng, uneori trebuie să recunoaștem că pe bună dreptate, alocări preferențiale, blocaje birocratice sau chiar conspirații împotriva lor de la nivelul instituțiilor administrației centrale din București care gestionează acești bani.

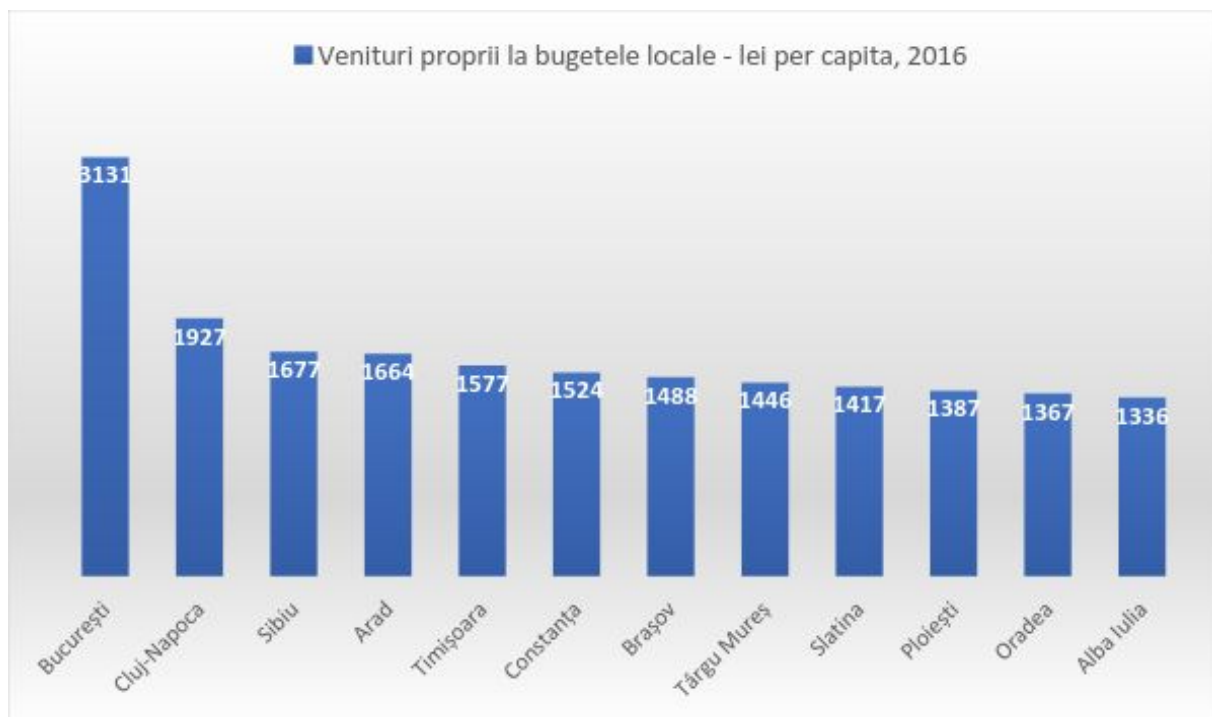
Adevărul este că această dependență de punguța cu doi bani de la centru va continua atât timp cât administrațiile locale nu par să se zbată pentru a atrage investiții private care să le alimenteze bugetele locale cu resurse proprii. Dacă ar deveni mai autonome financiar, probabil că și dezbaterile legate de descentralizare ar decurge mai lin, pentru că primarii și președinții de consiliu județean ar deveni o forță, ar avea spate, ca să folosim o expresie neaoșă.

În plus, trebuie să avem curajul să spunem clar că mulți primari, mai ales cei de orașe mari și dinamice economice, se plâng adesea nejustificat de lipsa sprijinului guvernamental. Ei au suficiente resurse pentru a derula investiții de amploare, însă le lipsește fie motivația (e mai ușor să pasezi problema la nivelul administrației centrale), fie viziunea sau capacitatea managerială. Ei fie pot, dar nu vor, fie vor, dar nu știu cum sau nu au cu cine. În astfel de cazuri, singura șansă este ca societatea civilă, care poate afla acum că resurse sunt, să înceapă să devină un stres funcțional pentru administrațiile locale, să pună acea presiune continuă care poate muta munții din loc, să umple golul de viziune al celor aleși să ne conducă.

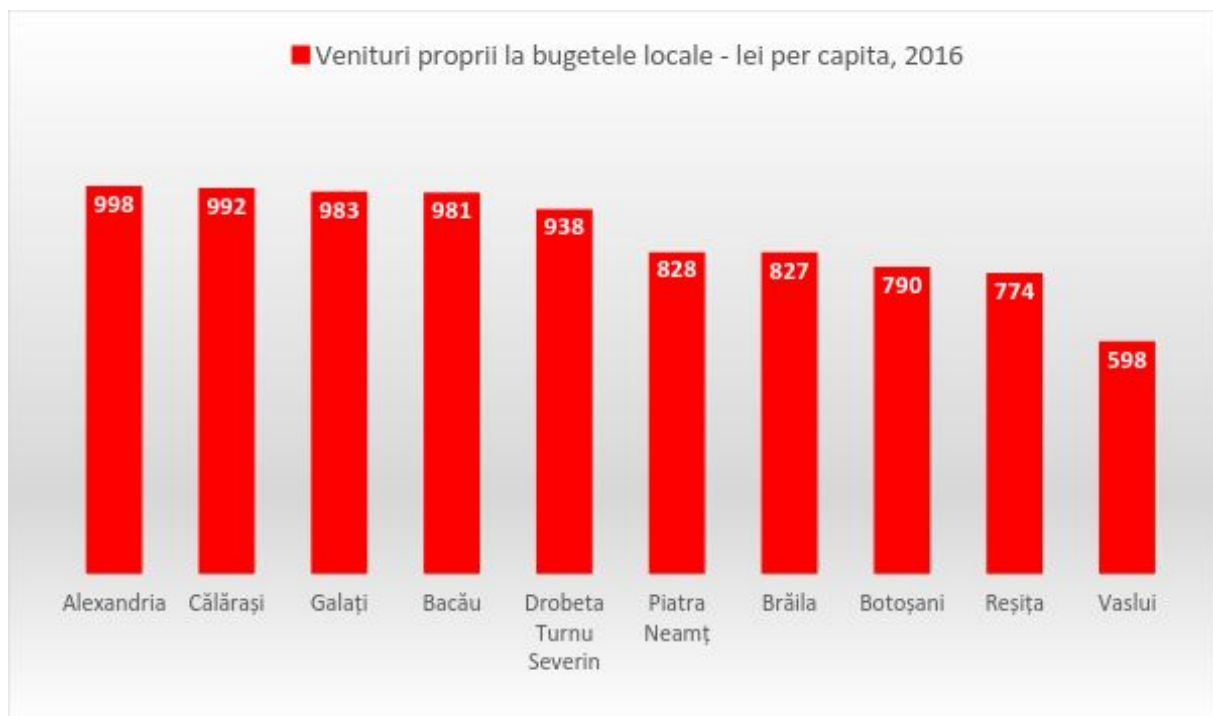
Analiza de mai jos e una relativ simplă, dar care a necesitat o muncă de chinez bătrân. Practic, am folosit baza de date a Direcției pentru Politici Fiscale și Bugetele Locale din cadrul Ministerului Dezvoltării Regionale și Administrației Publice Locale cu privire la execuția bugetelor tuturor unităților administrativ-teritoriale (UAT) din România în anul 2016, din care am extras doar veniturile proprii ale acestora (adică ce încasează ele în mod curent de la contributorii locali – persoane fizice și juridic, fără fonduri europene, transferuri de la bugetul de stat, subvenții etc.). Pe acestea le-am împărțit la populația cu domiciliul în acea UAT, la data de 1 iulie 2016, în baza informațiilor furnizate de Institutul Național de Statistică. Menționez că aceste informații de la care am plecat sunt disponibile publicului larg în mod gratuit, deci calculele pot fi verificate de oricine are răbdarea și motivația să le facă.

Dintre reședințele de județ, Bucureștiul, Clujul, Sibiu, Aradul, Timișoara și Constanța au cele mai bogate administrații locale

Administrația locală din București (Primăria Generală și cele 6 primării de sectoare) este cea mai bogată dintre toate cele ale orașelor mari din România, având venituri proprii de 3.131 lei/locuitor cu domiciliul, cu peste 62% mai mari decât ale Clujului, orașul plasat pe locul II în clasament, cu 1.927 de lei/locuitor. Dacă primele două poziții nu surprind probabil pe nimeni, cunoscută fiind "decolarea" economică a celor două orașe din ultimii ani (bazată mai ales pe sectoare cu valoare adăugată mare, care utilizează forța de muncă tânără, cu studii superioare și care oferă salarii pe măsura profitabilității, precum IT&C, BPO, servicii financiare, consultanță etc.), locurile 3 și 4 pot naște dezbateri. Acestea sunt ocupate de Sibiu (1.677 lei) și Arad (1.664 lei), care depășesc două orașe de talie mai mare, respectiv Timișoara (1.577 lei) și Constanța (1.524 lei). Explicația constă în faptul că Sibiu și Aradul au atras un număr impresionant de investiții străine, mai ales în domeniul automotive, unde fac naveta zeci de mii de oameni de împrejurimi. Pe de altă parte, aceste orașe au platforme industriale extinse pe teritoriul lor, în timp ce municipiile Timișoara și Constanța le împart cu orașele și comunele din jurul lor (vezi Ghiroda, Giroc, Dumbrăvița – în primul caz, respectiv Năvodari în al doilea). Clasamentul este completat de alte orașe care nu au fost ocolite de investitori, precum Brașov, Târgu Mureș (ambele din zona Transilvaniei, cu poziție geografică favorabilă, legături culturale preferențiale cu mediul de afaceri germanic și maghiar etc., ca și Sibiu, Clujul sau orașele de pe granița de vest), Slatina (poate din nou surprinzător, dar orașul a moștenit ALRO și a atras PIRELLI), Ploiești (cu cea mai mare concentrare de parcuri industriale publice și private din țară), Oradea (probabil orașul cu cea administrația cea mai proactivă în atragerea de investiții și cu parcuri industriale publice extrem de performante) și Alba Iulia (din nou, cu o administrație locală foarte activă în atragerea de investiții).

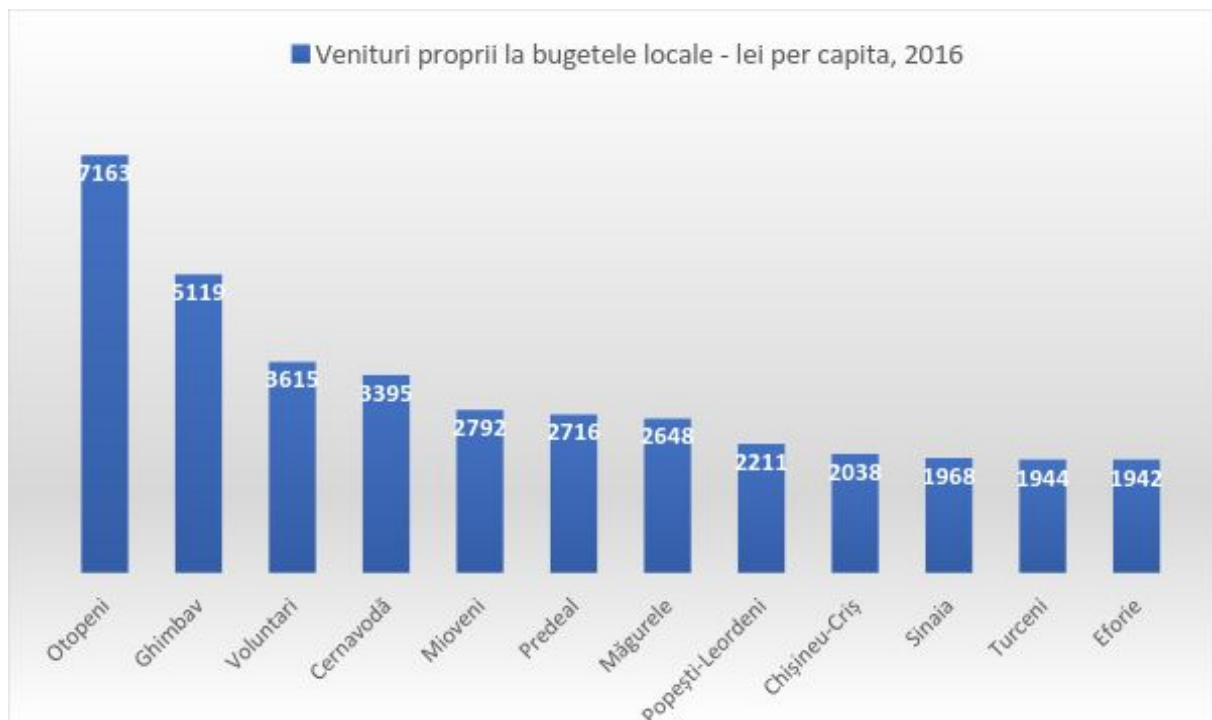
În topul celor mai sărace administrații de orașe mari, regăsim în general orașe care nu au performanță în atragerea de investiții, atât din cauze obiective (poziția geografică la mare distanță față de piețele vestice și la mică distanță față de un oraș mare care a polarizat resursele locale, masă demografică redusă, moștenirea unei structuri economice defavorabile din comunism, lipsa universităților de prestigiu), dar și care au fost și victimele unui apetit redus al autorităților locale pentru atragerea de investiții. În această categorie intră mai ales orașele din sudul țării (Alexandria, Călărași, Drobeta Turnu Severin) și din est (Galați, Brăila, Bacău, Botoșani, Vaslui). Trebuie să facem aici mențiunea că municipiul Vaslui ocupă ultimul loc și din cauza creșterii artificiale a populației din ultimii ani cu vreo 30.000 de basarabeni care și-au stabilit domiciliul în oraș, fără a locui efectiv acolo. Dacă am lua în considerare această abatere, municipiul Reșița pare să aibă cea mai săracă administrație locală dintre reședințele de județ din țară, deși paradoxul face să fie amplasată într-o regiune preferată de cei mai mulți investitori care au venit în România, încă din anii 90.

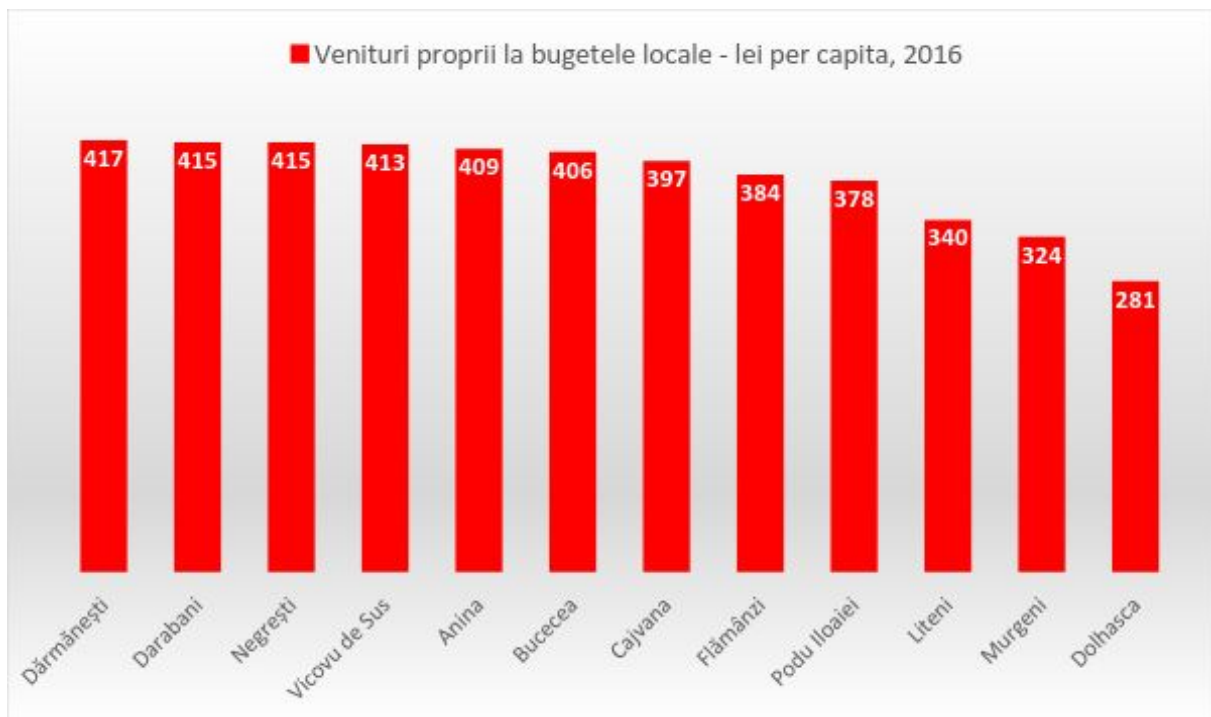
Există orașe mici în România care au venituri proprii pe cap de locuitor mult mai mari decât Capitala sau marile orașe.

Rămânând în zona surprizelor, nu Capitala și marile orașe au cele mai bogate administrații locale urbane din țară (ne repetăm, nu vorbim de cifre absolute, ci raportăm încasările la populație), ci o serie de orașele din jurul acestora, care au profitat de presiunea imobiliară din ultimii ani și au profitat la maxim (cel mai adesea și foarte haotic din perspectivă imobiliară, dar acesta e alt subiect) de zestrea de pământ pe care o aveau. Primele locuri sunt ocupate de orașul Otopeni (cu peste 7.000 de lei/locuitor, de circa 2,5 ori mai mult ca în București), unde sunt localizate multe companii din zona Capitalei, dar și Aeroportul „Henri Coandă”, apoi Ghimbav (5.100 lei), de lângă Brașov, unde există un parc industrial privat ce a creat un număr mai mare de locuri de muncă decât cel al rezidenților din mica urbe alipită orașului de sub Tâmpa. Clasamentul este completat de Voluntari (cu zona de lux Pipera) și Cernavodă, cu centrala atomo-electrică moștenită de la comuniști și încă deținută de stat,

dare care dă cam 10% din producția de electricitate a țării. Alte administrații care se laudă cu venituri per capita comparabile cu ale marilor orașe sunt Mioveni (sediul Dacia-Renault), Predeal și Sinaia (stațiuni turistice foarte populare, cu multe hoteluri și locuințe de vacanță, dar cu un număr mic de rezidenți permanenți), Măgurele și Popești-Leordeni (două suburbii ale Bucureștiului, cu o puternică dezvoltare imobiliară în ultimii 10-15 ani) și Chișineu-Criș (un orașel de pe granița de vest care a atras un număr important de investitori de calibru, mai ales în Parcul Industrial Nădab).

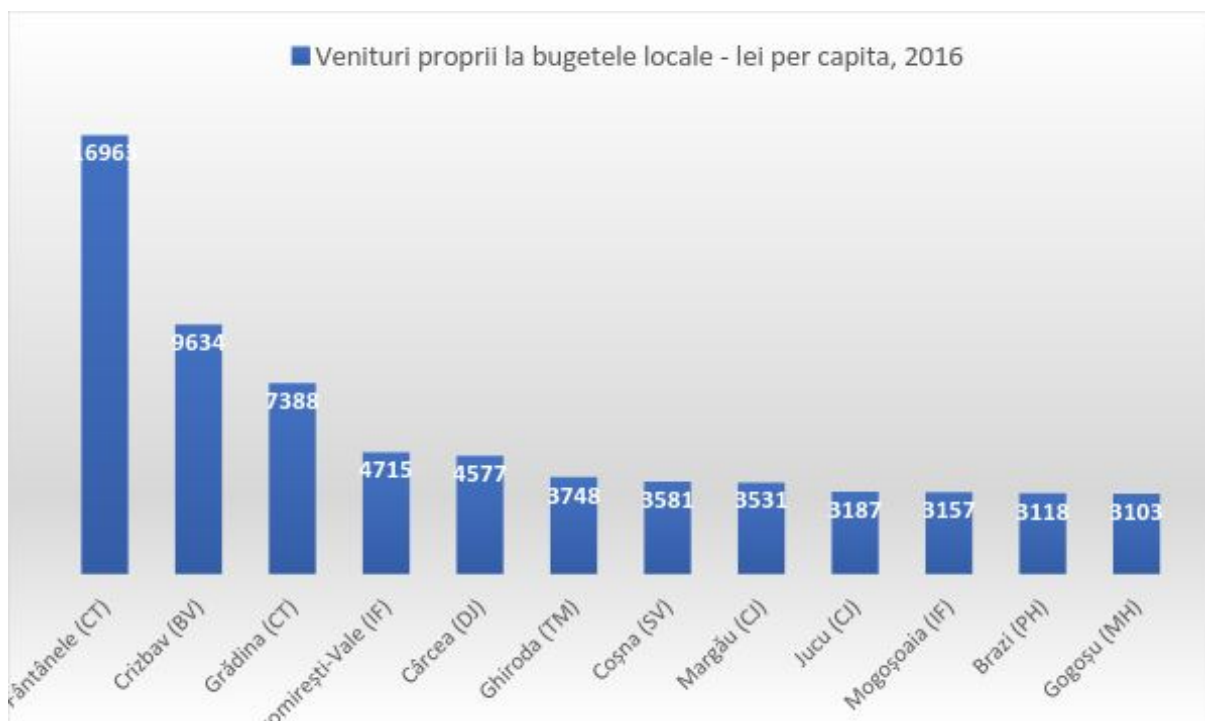

Cele mai sărace orașele sunt, în general, cele din zona de est a țării, ocolită încă de marii investitori străini, cu un spirit antreprenorial mai redus și puternic afectată de valurile de migrație externă din ultimele două decenii. De multe dintre acestea probabil că nici nu ați auzit sau nu aveați idee că sunt orașe (de ex. Dolhasca, Liteni, Murgeni, Podu Iloaiei, Flămânzi, Cajvana, Bucecea, Vicovu de Sus etc.). Nici nu e de mirare, au devenit orașe prin 2003-2005, sub impulsul unei urbanizări „pe hârtie”, din rațiuni mai degrabă politice decât obiective. Altele, precum Anina, Oțelu Roșu, Petrița etc. au o tradiție urbană mai îndelungată, dar caracterul mono-industrial (de ex. minerit, industrie grea) moștenit din comunism, ca și neputința sau neștiința autorităților locale de a atrage investiții private, le-a condamnat la subdezvoltare. Acestea sunt, ca să fim foarte direcți, orașele subvenționate ale României. Ele există și în țările dezvoltate, dar într-o proporție mult mai mică.

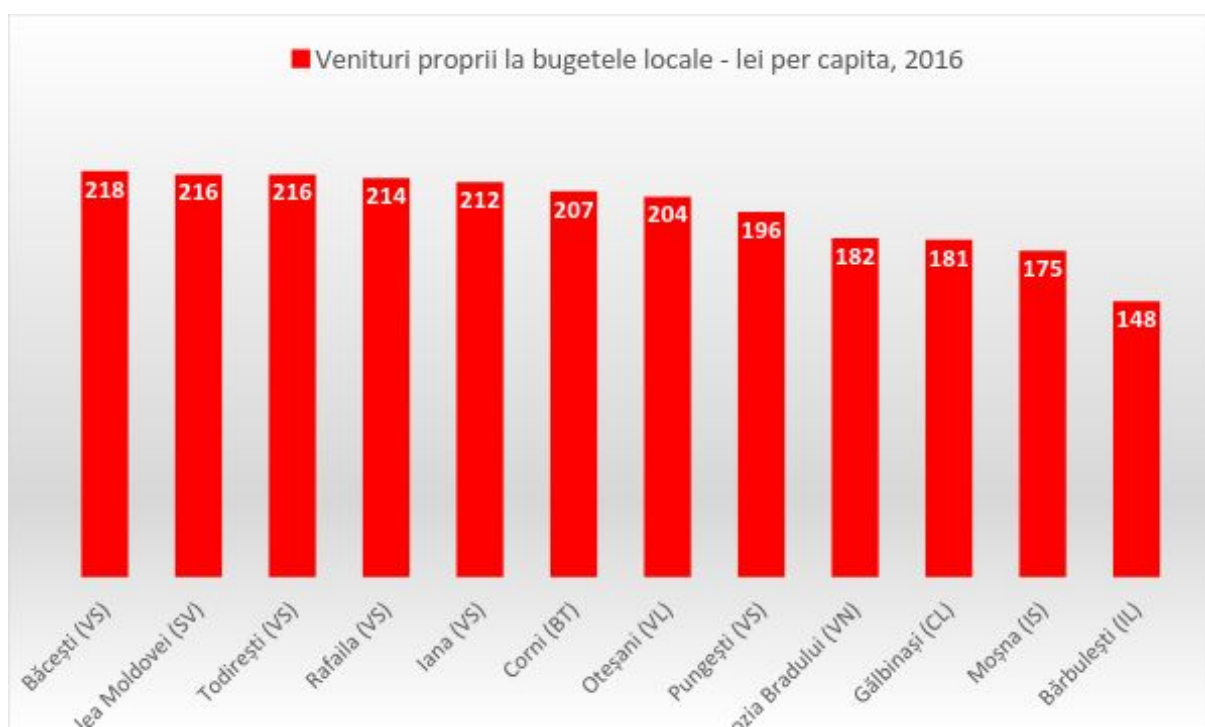

Există în România și multe primării de comune foarte bogate, cărora fie soții le-au fost favorabili, fie și-au făcut norocul cu mâna lor, dar există și multe administrații rurale care nu încasează nici contravaloarea salariilor pentru propriii funcționari.

În topul celor mai bogate primării rurale, le regăsim pe cele din zona Dobrogei (Fântânele și Grădina), unde sunt amplasate parcuri eoliene care plătesc impozite substanțiale pe activele deținute. Acestea au avut în 2016 încasări per capita mai mari decât orice oraș din România, de 17.000, respectiv 7.400 lei/locuitor. Venituri proprii pe cap de locuitor mai mari decât ale Bucureștiului au și comunele Dragomirești-Vale și Mogoșoaia (București), Cârcea (Craiova), Ghiroda (Timișoara), Jucu (Cluj), Brazi (Ploiești). În aceste situații, vorbim clar de localități alipite marilor orașe, cu o zestre imobiliară care le-a făcut atractive pentru relocarea de companii și zone rezidențiale dinspre centrul urban învecinat, adesea într-un cadru de reglementare urbanistică destul de permisiv. Alte comune cu venituri proprii mari sunt cele care dispun de resurse naturale bogate, precum Coșna (Suceava), sau de obiective energetice (Margău – Cluj). În unele cazuri însă, aceste venituri au avut un caracter excepțional în anul 2016 (baza de raportare demografică foarte mică având o influență în acest sens) și e posibil să nu se mai repete pe viitor.

După cum indicam anterior, există și o categorie destul de numeroasă de comune care înregistrează venituri proprii nesemnificative. În aceste cazuri, taxele și impozitele se încasează mai ales de la persoane fizice cu venituri modeste, în condițiile în care mediul de afaceri local constă din câteva buticuri, birturi și eventual asociații agricole. Mai mult, în această categorie regăsim și o serie de comune (de ex. Bărbulești, Slobozia Bradului) locuite preponderent de persoane de etnie romă care nu au venituri, proprietăți și, implicit, nu plătesc impozite.

Ca să concluzionăm, ce pot face aleșii noștri și ce putem face noi?

În ceea ce-i privește pe aleși e simplu: cei care nu au investitori, să mai lase mâna întinsă pe la guvernanți și să-i atragă. Poate vor reuși, poate nu, dar au datoria să facă din asta o prioritate a mandatului lor, fără a mai vorbi de capitalul de imagine pe care l-ar aduce fiecare loc de muncă nou-creat. Cei care deja au suficienți investitori, să se lupte să-i păstreze sau să atragă unii mai buni în locul celor care pleacă, dintre aceia care au planuri serioase pentru România, plătesc bine angajații, sprijină comunitatea locală. Pentru aceștia din urmă, mai ales pentru primarii de orașe mari, e vital să aibă mai multă determinare să investească în folosul comunităților taxele și impozitele colectate de la angajatorii locali, pentru că mulți își permit să o facă. Mediul privat crește rapid, România e o destinație de investiții încă atractivă, așa că e nevoie de curaj din partea primarilor, nu de o ancorare într-o viziune fatalistă, în care glodul de sare al unei noi crize stă să cadă. E momentul să facă planuri ambițioase - chiar dacă unii râd de ele, să ia credite și să emită obligațiuni municipale pentru a le pune în practică și a pune bazele viitoarelor cicluri de dezvoltare. Dacă nu acum când orașele României cresc cu 8-12% pe an, atunci când? Și dacă nu ei, primarii orașelor bogate, atunci cine?

În ceea ce privește societatea civilă și cetățenii de rând, întrebările ar fi următoarele: dacă nu există bani la bugetul local și de stat pentru investiții și dacă fondurile europene întârzie și sunt birocratice, ce e de făcut, stăm pasivi și așteptăm lumina de sus? Pe de altă parte, dacă mediul privat de la nivel local bubuie, iar Primăria încasează sume tot mai mari de la aceste firme, ce se face cu banii aceia? De ce avem orașe mari cu o economie la fel de puternică cu a celor din Ungaria sau Polonia sau Cehia, dar care arată ca cele din Ucraina și Republica Moldova? Mulți primari nu vor și, poate și mai grav, nu știu să facă mai mult decât în prezent. Pe de altă parte, poate și noi așteptăm prea mult de la ei, adică să aibă viziune, să știe tot, să facă tot – deși sunt simpli oameni, cu limitările lor, ca și noi. La mijloc e un fel de cutumă românească dăunătoare, conform căreia noi ca cetățeni nu avem de ce să ne implicăm în bunul mers al comunității, aceasta fiind sarcina exclusivă a celor de la conducere, că doar de aia i-am ales, îi plătim așa de bine, le dăm hățurile în mână să facă ce vor ei cu ele. Cu tot respectul, e o mare greșeală, care ne costă. Datoria noastră civică nu se rezumă doar la un vot acordat la 4 ani și la plata taxelor și impozitelor, ea cuprinde și urmărirea vigilentă a mandatului aleșilor, punerea de presiune continuă asupra acestora, oferirea de soluții la problemele existente (și nu doar critică nervoasă) și chiar implicare în rezolvarea lor (recent am citit cu bucurie că o asociație din Iași, pe nume CIVICA, a decis să deschidă cu forțe proprii un birou pentru atragerea de investitori în oraș). Vom avea conducătorii ca-n Occident, atunci când ne vom comporta ca cetățeni responsabili din Occident. Veți spune ca aici se potrivește zicala cu "ce-a fost mai întâi, oul sau găina?", dar eu vă propun să fim noi, cetățenii de rând, cei care dau startul, pentru că suntem mai mulți și putem deveni și mai puternici împreună!